

Výskyt raritného opálu z lokality Hodkovce

TOMÁŠ BANCÍK, Slovenský mineralogický spolok, Viestova 26, 974 01 Banská Bystrica, SK
JOZEF SAKMAR, Slovenský mineralogický spolok, Úzka 2, 044 71 Čečejevce, SK

Žila a hľuzy opálu ojedinelej farby.

Foto: T. Bancík

V okolí obce Hodkovce je popísané doteraz najväčšie známe serpentinizované ultrabázické teleso v oblasti Západných Karpát. Rozkladá sa na ploche viac ako 100 km². Väčšiu časť telesa prikrývajú sedimenty neogénu - íl, piesok, štrk, pieskovec, zlepenec. Mocnosť sedimentov sa pohybuje od 5 metrov na severovýchodnom a severozápadnom okraji až po 943 metrov v južnej časti telesa.

Na vhodne tektonicky pripravenom povrchu ultrabázického telesa vznikala za priaznivých klimatických podmienok kôra zvetrávania pravdepodobne už od vrchnej kriedy do konca neogénu. Predpokladá sa, že bola vyvinutá na celom povrchu serpentinizovaného

ultrabázického telesa, tzv. plošná kôra. Možno v nej rozlíšiť niekoľko zón, a to:

1. Okrová zóna - tvorí najvrchnejší horizont 2-6 m hrubý, žltohnedej, hnedej až červenohnedej farby, s reliktnými spinelidov a pyroxénov. Je charakteristická nízkym obsahom SiO₂ (33 - 55 %) a vysokým obsahom Fe₂O₃ (18-41 %).

2. Zóna rozložených (silicifikovaných) ultrabázitov - zemitý horizont s nepravidelnou mocnosťou, s hojnými zhlukmi kremičitých hmôt a úlomkami intenzívne premenených ultrabázitov. Horizont má zvýšený obsah SiO₂ (60 - 80 %), Fe₂O₃ dosahuje 13-15 %, obsah Ni je variabilný (0.05-0.7 %).

Prieskumná rýha č.1. Pohľad z juhovýchodu.

Foto: J. Bančík

Detail dendritu v opále.

Foto a zbierka: T. Bancík

3. Zóna vylúhovaných ultrabázitov - zóna hypergénnych karbonátov a kremičitých hmôt, ktoré vytvárajú žilky a hniezda so zonálnou stavbou. Mocnosť horizontu je okolo 15 m, obsah MgO kolíše medzi 10–30 %, priemerné obsahy Ni sú 0.7–0.8 %, miestami až 2.2 %.

4. Zóna dezintegrovaných ultrabázitov - je charakteristická prínosom a ukladaním karbonátov.

Práve na území na J od Hodkoviec, kde kôra zvetrávania ultrabázického telesa vystupuje bezprostredne na povrch, sa plocha približne 200 x 400 m stala predmetom hľadania kremičitanov, prevažne chalcedónov a opálov. Práve tu vystupuje v rámci kôry zvetrávania zóna silicifikovaných ultrabázik. Na poliach po jarných a jesenných orbách sa nachádzali úlomky a hľuzy týchto minerálov prevažne bielej, žltobielej, sivej až ružovkastej farby. Sporadicky sa vyskytovali dendrity vo vnútri, alebo v puklinách týchto minerálov, ktoré vybrúsením vynikli. Väčšina nálezov pochádza z povrchových zberov, poprípade z malých výkopov.

V uvedenom výskyte sme vykopali dve pozdĺžne ryhy cca. 1.8 x 1 meter dlhé, hlboké približne 1.8 metra. V obidvoch ryhách sme narazili na hniezda a žily opá-

lu. Vrchnú časť tvoril opál šedo-bielej farby do ktorého boli sporadicky vrastené dendrity Mn. Okrajové časti boli vo veľkej prevahe zvetrané a prakticky nepoužiteľné. Vnútorne časti sú zachované a vhodné pre tromlovanie a šperkársku spracovanie.

V hĺbke približne jeden a pol metra sa začali objavovať konkrécie, „mandle“ a žila opálu oranžovo-ružovej farby. Farbou a kvalitou ide o ojedinelý nález opálu nielen z tejto lokality, ale aj zo Slovenska.

Z celkového nájdeneho množstva približne 80 kg bolo len 12 kg (15% hmotnosti) opálu v naozaj jedinečnej farbe a kvalite. Farba bola od oranžovej po slaboružovú miestami priesvitná s vložkami dendritov. Aj tento nález je dôkazom toho, že netreba zavrhovat' lokality, ktoré boli v minulosti dôkladne preskúmané tak po geologickej, ako aj po mineralogickej stránke.

Zdar Boh.

Použitá literatúra

Grecula P. et al. (1995): Ložiská nerastných surovín Slovenského Rudohoria. - Zväzok 1. Bratislava, 834 s.

Koděra M. et al. (1986): Topografická mineralógia Slovenska III. - Veda - Vydavateľstvo SAV, Bratislava.

Časť opálovej žily. Maximálna hrúbka je 10 cm.

Foto: T. Bancík

Výber najkvalitnejšieho materiálu.

Foto: T. Bancík

Naleštená vzorka opálu s dendritmi.

Foto a zbierka: T. Bancík

Myslíme aj na životné prostredie. Rekultivácia výkopových prác.

Foto: T. Bancík